

Konjunkturbildet

2/2001

1. Hovedtrekk

**Avdempingen i fastlandsøkonomien
fortsatte i 4. kvartal i fjor**

Veksttakten ventes å ta seg opp igjen

Svak utvikling i industriproduksjonen

Fortsatt stramt arbeidsmarked

**Økte oljepriser etter OPECs
produksjonskutt**

**Avdempet vekst og rentenedsettelse
internasjonalt**

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall avtok **BNP for Fastlands-Norge** sesongjustert med 0,2 pst. fra 3. til 4. kvartal, etter nullvekst kvartalet før. Det var først og fremst privat forbruk og investeringer i oljevirksomheten som utviklet seg svakt mot slutten av fjoråret, mens de øvrige større etterspørselskomponentene tok seg moderat opp igjen fra 3. kvartal. Som følge av økt produksjon av råolje og naturgass økte samlet BNP svakt i 4. kvartal.

På årsbasis økte BNP for Fastlands-Norge med 1,8 pst. fra 1999 til 2000, mot et anslag på 2,2 pst. i Nasjonalbudsjettet 2001. Om lag 1/3 av veksten i fjor skyldtes økt kraftproduksjon. Etter avdempingen i andre halvår 2000, er det ventet at veksten vil ta seg opp igjen i 2001. Husholdningenes solide finansielle stilling og fortsatt inntektsvekst tilsier vekst i privat konsum framover. Tegn til oppgang i boligprisene i desember og januar og økt varekonsum i november og desember, kan tyde på at veksten i husholdningenes etterspørsel allerede er i ferd med å ta seg opp igjen. I tillegg tyder tall fra Oljedirektoratet på at oljeinvesteringene ikke vil falle videre i 2001, etter en nedgang på nesten 27 pst. fra 1999 til 2000.

Industriproduksjonen falt noe i november og desember, etter en oppgang de foregående fire månedene. Nedgangen er overraskende sett i lys av den gode utviklingen i ordresituasjonen og bedriftenes egne forventninger ifølge Konjunkturbarometeret. Det er først og fremst bygging av oljeplattformer og skip som har bidratt til nedgangen i industriproduksjonen, mens produksjonen innenfor eksportrettet virksomhet har vært om lag uendret. På bakgrunn av økt ordreinngang og tegn til at nedgangen i oljeinvesteringene nå stopper opp, ventes det at industriproduksjonen vil øke noe framover. Avdempingen internasjonalt kan imidlertid trekke i motsatt retning.

Arbeidsmarkedet er fortsatt stramt. Sysselsettingen fortsatte å øke innenfor tjenesteytende sektorer i fjor, mens den falt noe i industrien. Antall arbeidsledige (AKU) økte svakt sesongjustert, og utgjorde 3,5 pst. av arbeidsstyrken i 4. kvartal. Den registrerte ledigheten har imidlertid holdt seg om lag uendret de siste to månedene, etter en svak sesongjustert oppgang i fjor høst. Samtidig har antall ubesatte stillinger holdt seg på et høyt nivå.

Tolv månedersveksten i **konsumprisene** tok seg som ventet opp i januar, etter å ha avtatt mot slutten av fjoråret. I januar var tolv månedersveksten i konsumprisene 3,4 pst., opp fra 3,0 pst. i desember. Prisoppgangen i januar var trolig påvirket av den generelle momsøkningen fra 1. januar 2001.

Pengemarkedsrentene i Norge er nå 7,3 pst., som er noe lavere enn ved forrige konjunkturbilde i begynnelsen av januar. Renteforventningene i markedet (FRA-rentene) har trukket opp, men prisingen tyder på at markedet forventer en viss rentenedgang i løpet av 2001.

Etter OPECs beslutning om å redusere oljeproduksjonen med 1,5 mill. fat per dag i midten av januar, har **oljeprisene** steget igjen. Oljeprisen har tatt seg opp fra i underkant av 200 kroner per fat i slutten av desember i fjor til 234 kroner per fat den 21. februar.

Både publiserte nasjonalregnskapstall og ulike konjunkturindikatorer bekrefter nå bildet av svakere vekst **internasjonalt**, bl.a. i USA og i Storbritannia. På bakgrunn av avdempingen av veksten har styringsrentene blitt satt ned med 1 prosentpoeng i USA og med ¼ prosentpoeng i Storbritannia. Også sentralbankene i Canada, Australia og Danmark har satt ned sine styringsrenter siden forrige konjunkturbilde. I tillegg har den amerikanske regjeringen foreslått betydelige skattereduksjoner. Lettelsen i pengepolitikken og en mer ekspansiv finanspolitikk bidrar isolert sett til å redusere faren for et markert konjunkturtilbakeslag i USA.

I **valutamarkedet** har euroen svekket seg mot amerikanske dollar siden forrige konjunkturbilde. Samtidig har kronekursen ligget stabilt mot euro på omkring 8,20.

Redaksjonen for denne utgaven av konjunkturbildet ble avsluttet den 21. februar 2001.

e-post til redaksjonen:
konjunkturbildet@finans.dep.no

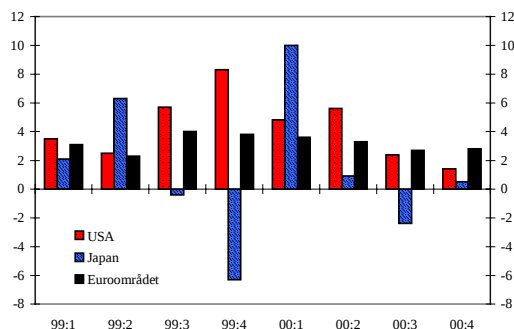
Tabell 1 Nøkkeltall for norsk økonomi. Prosentvis volumendring fra året før (om ikke annet er angitt). Anslag

	2000	Finansdep. 2001	Norges Bank 2001	SSB 2001	OECD 2001
Privat konsum	2,1	2,4	1½	1,6	2,0
Offentlig konsum	1,4	2,4	3	2,3	2,4
Bruttoinvesteringer i fast kapital, Fastlands-Norge	-2,7	-0,1	-1¼	-0,8	..
Oljeinvesteringer	-26,6	-15,9	-4	0,0	..
Fastlands-Norges etterspørsel	2,2	1,1	1½	1,3	..
Eksport	2,8	6,0	4¼	4,0	4,8
- Herav: Råolje og naturgass	6,4	6,9	6	3,8	..
Tradisjonelle varer	3,0	4,7	3¼	2,3	..
Import	1,2	2,6	2	2,6	2,5
- Herav: Tradisjonelle varer	2,4	3,2	2½	2,4	..
Bruttonasjonalprodukt	2,2	2,6	2	1,6	2,4
- Herav: Fastlands-Norge	1,8	1,8	1¼	1,1	1,8
Konsumprisindeksen	3,1	2¾	3	2,5	2,8 ¹⁾
Årslønn	4,3	4	4¼	4,3	..
Sysselsatte personer	0,4	0,6	¾	0,6	..
AKU-ledighet, pst. av arbeidsstyrken	3,4	3,3	3¼	3,5	3,3
Driftsbalanse, mrd. kroner	195,6	159,9	225	188,9	..

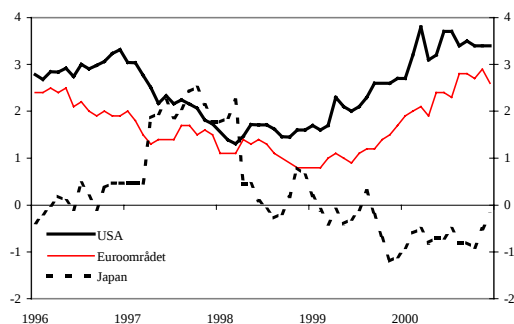
1) Deflator for privat konsum.

Kilder: Norges Bank (Inflasjonsrapport 4/2000), OECD (Economic Outlook 68, desember 2000), Statistisk sentralbyrå (ØA 1/01) og Finansdepartementet (Nasjonalbudsjettet 2001).

2. Internasjonal økonomi

Figur 1 Internasjonal økonomi. Kvartalsvis BNP-vekst omregnet til årsvekst

Kilde: Bloomberg.

Figur 2 Konsumpriser. Prosentvis endring fra året før

Kilde: Eurostat og OECD.

I **Consensus forecast** for februar er det foretatt til dels betydelige nedjusteringer av anslagene for BNP-veksten i USA og Japan i 2001, mens anslagene for USA i 2002 er opprettholdt. For USA er Consensus-anslaget for BNP-veksten i 2001 nedjustert fra 2,6 pst. i januar til 2,0 pst. i februar. Så sent som i november var anslaget på 3,4 pst. Nedjusteringen begrunnes med en svak utvikling i privat forbruk, eksport og investeringer i 4. kvartal i fjor, i tillegg til kraftige fall i husholdningenes tillit til den økonomiske utviklingen. Også IMF har nedjustert sitt anslag for BNP-veksten i USA i 2001, fra 3,2 pst. til 1,7 pst. For Japan har Consensus nedjustert anslaget for BNP-veksten i 2001 med 0,4 prosentpoeng, til 1,4 pst., som en følge av økt usikkerhet om hvorvidt aktiviteten vil ta seg opp slik en tidligere hadde ventet. Utsiktene for euroområdet anses imidlertid fortsatt å være gode. Anslaget for BNP-veksten for 2001 er bare moderat nedjustert, fra 2,9 pst. i januar til 2,8 pst. i februar. Veksten i euroområdet ventes først og fremst å bli drevet av en oppgang i det private konsumet.

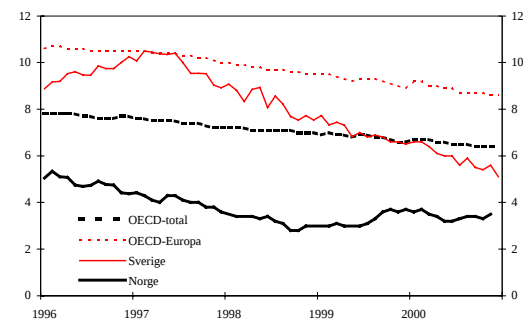
Etter den lengste sammenhengende vekstperiode i moderne tid avtok BNP-veksten i USA i andre halvår 2000. BNP økte sesongjustert med under 2 pst. (årlig rate) i andre halvår, mot et gjennomsnitt på 4½ pst. de siste årene. Utviklingen i industriproduksjonen var særlig svak, men også veksten i det private forbruket avtok markert. Innkjøpsjefenes (National Association of Purchasing Managers, NAPM) indeks over utviklingen i industrien, som anses som en god indikator på den faktiske utviklingen i industriproduksjonen, har falt sammenhengende fra august i fjor. Indeksen var i januar på sitt laveste nivå siden mars 1991, noe som blir vurdert som forenlig med et fall i BNP på 0,6 pst. årlig rate. Samtidig viser også målinger av husholdningenes tillit til den økonomiske utviklingen et markert fall, noe som indikerer en relativt svak forbruksvekst framover.

I sin halvårslige tale til Kongressen den 13. februar ga imidlertid sentralbanksjef Alan Greenspan uttrykk for forsiktig optimisme, og ventet at veksten vil ta seg opp igjen i andre halvår i år. Blant de positive signalene som han trakk fram var produktiviteten i amerikansk næringsliv, som ifølge foreløpige tall steg med 2,4 pst. i 4. kvartal. Arbeidsledigheten har økt noe, fra 4,0 pst. i desember til 4,2 pst. i januar, men sysselsettingsveksten er fortsatt høy. Federal Reserve anslår nå en BNP-vekst på mellom 2 og 2½ pst. for 2001, mens arbeidsledigheten ventes å stige til 4,5 pst.

I USA har rentene så langt i år blitt satt ned med 1 prosentpoeng, og det er ventet at Federal Reserve vil foreta ytterligere rentereduksjoner dersom nedgangen i aktiviteten ikke bremser opp. Der er videre grunn til å anta at President Bush får tilslutning om skattelettelser med virkning fra januar i år. Lettelsen i pengepolitikken og en mer ekspansiv finanspolitikk bidrar isolert sett til å redusere faren for et markert konjunkturtilbakeslag i USA.

Det er fortsatt få tegn til bedring i **japansk økonomi**. Den japanske regjeringen nedjusterte i februar sin vurdering av den økonomiske situasjonen, bl.a. på

Figur 3 Standardiserte, sesongjusterte arbeidsledighetsrater. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå og OECD.

bakgrunn av svakere eksportvekst og industriproduksjon. BNP-veksten i 3. kvartal ble nedjustert fra 0,9 pst. til -2,4 pst. (årlig rate), etter at investeringen ble overvurdert i tidligere tall. Videre ser det ut til at privat konsum utviklet seg svakt i 4. kvartal, bl.a. fortsatte nedgangen (sesongjustert) i detaljomsetningen fra november til desember. Overskuddet på handelsbalansen (sesongjustert) var i januar det laveste på fire år, etter nedgang i eksporten til alle de viktigste markedene.

Veksten i **eurområdet** var relativt stabil gjennom fjoråret. Foreløpige tall tyder på sterkere vekst i industriproduksjonen enn ventet i desember i de største landene. Arbeidsledigheten i eurområdet var stabil på 8,7 pst. i desember, og inflasjonen målt ved årlig endring avtok fra 2,9 pst. i november til 2,6 pst. i desember.

I **Tyskland** økte industriordrene med 2,0 pst. i desember. Eksportordrene økte mest med 4,1 pst., mens innenlandske ordre økte med 0,4 pst. I januar steg også den såkalte Ifo-indeksen, som angir aktivitetsutviklingen, etter å ha vist nedgang siden juli i fjor. Arbeidsledigheten økte imidlertid til 9,3 pst. i januar, etter å ha vist nedgang siden oktober 1998. Dette forklares imidlertid først og fremst ved permitteringer i byggebransjen på grunn av værforhold.

Foreløpige nasjonalregnskapstall fra **Storbritannia** viser en avmatning i BNP-veksten i 4. kvartal i fjor, til 1,3 pst. årlig rate. Dette er den svakeste veksten siden 4. kvartal 1998. Avmatningen var bredt basert, med lavere vekst i tjenestesektoren og et fall i industriproduksjonen, først og fremst på grunn av svakere olje- og gassproduksjon. Ulike konjunkturindikatorer peker imidlertid mot fortsatt god vekst. Blant annet viser barometeret over innkjøpssjefenes forventninger positive eksportforventninger. Videre var den registrerte arbeidsledigheten i januar på 3,5 pst., som er det laveste nivået på over 25 år.

Tabell 2 Internasjonale hovedtall. Prosentvis endring fra året før (om ikke annet er angitt)

	BNP				Konsumpriser				Arbeidsledighet (nivå) ¹⁾			
	2000 OECD ³⁾	2001 FIN ²⁾	2001 OECD ³⁾	Consen ⁴⁾	2000 OECD ³⁾	2001 FIN ²⁾	2001 OECD ³⁾⁵⁾	Consen ⁴⁾	2000 OECD ³⁾	2001 FIN ²⁾	2001 OECD ²⁾	Consen ⁴⁾
USA	5,2	3,0	3,5	2,0	2,5	2,6	2,1	2,6	4,0	4,2	4,2	4,5
Japan	1,9	1,5	2,3	1,4	-0,5	0,0	0,0	-0,4	4,7	4,8	4,6	4,8
Storbritannia	3,0	2,7	2,6	2,5	1,4	2,4	2,4	2,1	5,5	5,8	5,4	3,6 ⁶⁾
Frankrike	3,3	3,0	2,9	2,9	1,5	1,3	2,1	1,4	9,7	8,8	8,8	8,8
Tyskland	3,0	2,9	2,7	2,6	1,5	1,5	1,6	1,8	7,7	7,7	6,9	8,9
Sverige	4,0	3,2	3,2	3,1	1,0	1,9	1,8	1,7	4,7	4,0	4,1	-
Norges handelspartne	3,7	3,1	3,2	2,8	1,9	2,0	2,2	2,1	6,2	5,9	5,7	-
Eurområdet ⁷⁾	3,4	3,2	3,0	2,8	2,2	1,7	2,3	2,0	9,1	8,5	8,3	-

1) I prosent av arbeidsstyrken. 2) Anslag i Nasjonalbudsjettet 2001. 3) Economic Outlook 68. 4) Consensus Economics, februar 2001. 5) Anslag på deflatoren på privat konsum. 6) Definisjonen på arbeidsledigheten avviker. 7) Fra 1. januar 2001 omfatter eurområdet også Hellas.

3. Finansmarkedene

Tabell 3 Renteanslag for 3-måneders renter. Prosent

	Mai 2001			Februar 2002		
	Norge	Euro	USA	Norge	Euro	USA
Terminkurve ¹⁾	7,1	4,5	5,0	6,3	4,5	5,2
Consensus ²⁾	7,2	4,6	4,8	6,9	4,6	4,9

1) Implisitte renteforventninger per 21. februar basert på terminkurven for swaprenter i slutten av mai 2001 og februar 2002.

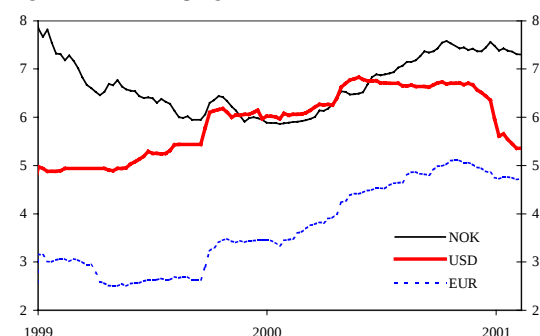
2) Consensus-anslaget for mai 2001 og februar 2002 er punkt-anslag ved utgangen av måneden. For USA anslås stats-sertifikatrenter.

Kilde: Bloomberg og Consensus Economics.

Den økonomiske oppbremsingen internasjonalt, og da særlig i USA, har fortsatt å prege finansmarkedene siden forrige konjunkturbilde, og styringsrentene er satt ned i flere land. **Den amerikanske sentralbanken** satte styringsrenten ned med nye 0,5 prosentpoeng 31. januar, til 5,5 pst. Banken opprettholdt samtidig sin "easing bias", og er således beredt til å kutte mer. Siden nyttår har den amerikanske sentralbanken satt ned renten med hele 1 prosentpoeng. Renteforventningene i markedet (FRA-rentene) priser inn at tremåneders pengemarkedsrenter vil komme ned mot 5,0 pst. i løpet av våren. Renten på amerikanske tiårs statsobligasjoner har økt noe siden forrige konjunkturbilde, mens renten på tilsvarende tyske papirer har vært mer stabil. Rentedifferansen har dermed økt.

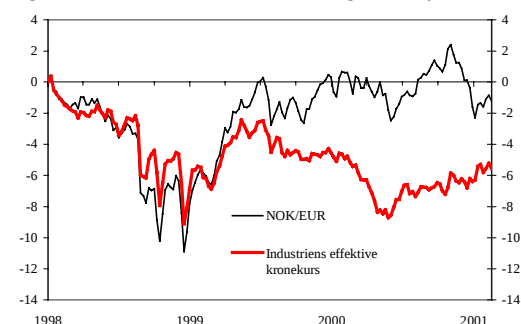
Bank of England satte ned nøkkelrenten med 0,25 prosentpoeng, til 5,75 pst. den 8. februar. Renten hadde før dette ligget fast på 6,0 pst. i ett år. I sin inflasjonsrapport (publisert 14. februar) viste banken til utsikter til mer moderat vekst og en prisstigning under målet på 2,5 pst. framover. Utsiktene til internasjonal avmatning har også ført til at styringsrentene har blitt satt ned i **Canada** og **Australia**, med henholdsvis 0,25 og 0,5 prosentpoeng. Styringsrentene er etter dette 5,75 pst. i begge land. **Danmarks** nasjonalbank satte ned sin styringsrente med 0,1 prosentpoeng til 5,30 pst. **Japans** sentralbank lot sin viktigste styringsrente være uendret på 0,25 pst., men har

Figur 4 3-måneders pengemarkedsrenter. Ukestall. Prosent

Kilde: Norges Bank.

Figur 5 Valutakurser. Prosentvis endring siden 4. januar 1998

Kilde: Norges Bank.

reduisert den mer symbolske diskontorenten med 0,15 prosentpoeng, til 0,35 pst. siden forrige konjunkturbilde.

Den europeiske sentralbanken har latt renten være uendret på 4,75 pst. siden oktober 2000, men har signalisert at ytterligere renteøkninger ikke er aktuelt i nær framtid. Markedet priser inn rentereduksjon før sommeren. Også den svenske **Riksbanken** lot rentene være uendret på 4,0 pst. i januar, og har signalisert en såkalt nøytral politikkholdning. Renteforventningene i markedet (FRA-rentene) har falt siden forrige konjunkturbilde, og tyder nå på at det ikke lenger forventes at rentene i Sverige vil bli satt opp det nærmeste året.

Norges Bank lot styringsrenten være uendret på 7,0 pst. på rentemøtet 21. februar. Samtidig ble det fastholdt at det er like sannsynlig at neste endring i renten vil være en reduksjon som at det blir en økning. Dette var i tråd med sentralbanksjefens årstale uken før, og var derfor som ventet i markedet.

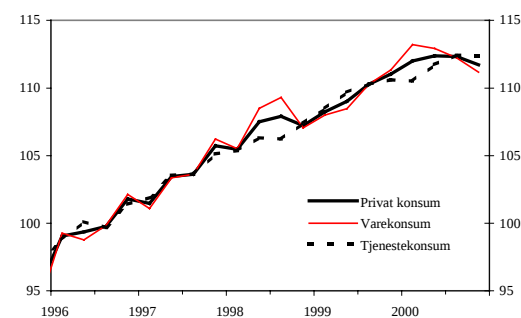
Pengemarkedsrentene i Norge er nå 7,3 pst., noe lavere enn ved forrige konjunkturbilde. Tremåneders FRA-renter i september og desember har trukket opp rundt 0,4 prosentpoeng i samme periode, og er nå henholdsvis 7,0 og 6,8 pst. Dette kan forklares ved at markedet nå i større grad har tatt inn over seg signalene fra Norges Bank, bl.a. gitt i sentralbanksjefens årstale. Prisingen tyder nå på at markedet forventer noe lavere styringsrente innen utgangen av året. Rentedifferansen mellom norske og tyske tiårs statsobligasjoner har trukket noe opp, og er nå rundt 1,2 prosentpoeng.

I **valutamarkedet** har euroen svekket seg mot amerikanske dollar siden forrige konjunkturbilde, og er nå 0,92. Kronekursen har ligget stabilt mot euro på rundt 8,20.

Aksjemarkedet avsluttet fjoråret med store svingninger og generelt fallende kurser. Særlig teknologiaksjene falt kraftig i verdi. Denne utviklingen snudde rundt årsskiftet, og de fleste indekser, både i Norge og internasjonalt, utviklet seg mer positivt. Ett unntak er Nikkei-indeksen i Japan, som ikke har hatt den samme oppgangen. Aksjekursene har imidlertid falt noe tilbake de siste ukene. Nasdaq-indeksen, som steg med 15 pst. gjennom januar, har så langt i februar falt med 20 pst., og ligger dermed 8 pst. lavere enn ved årsskiftet.

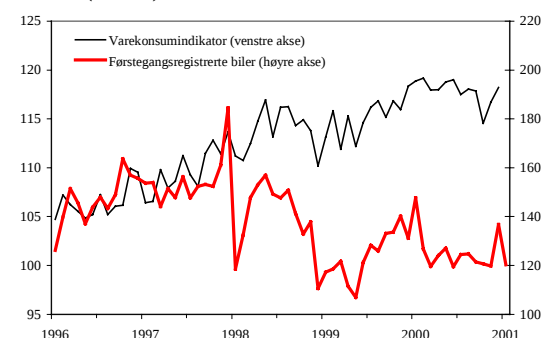
4. Norsk økonomi

Figur 6 Privat konsum. Sesongjusterte volumindekser. 1996=100

Kilde: Statistisk sentralbvrå.

Figur 7 Varekonsum og førstegangsregistrering av biler. Sesongjusterte tall. Indeks 1995=100 og 1000 biler (årsnivå)

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Husholdningene

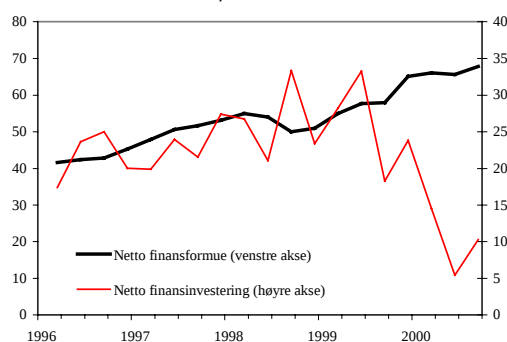
Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall fortsatte avdempingen i **det private forbruket** i 4. kvartal i fjor, med en sesongjustert nedgang på 0,5 pst. fra forrige kvartal. I tillegg ble veksten i 1. og 2. kvartal nedjustert. Nedgangen skyldtes hovedsakelig en kraftig nedgang i varekonsumet, mens tjenestekonsumet flatet ut. Ser en bort fra konsumet av boligjenester, viste også tjenestekonsumet en sesongjustert nedgang. Den svake utviklingen i andre halvår, og nedjusteringen av veksten i første halvår, gjorde at privat forbruk kun økte med 2,1 pst. fra 1999 til 2000.

Til tross for den markerte avdempingen mot slutten av fjoråret, er det tegn til at husholdningenes etterspørsel er i ferd med å ta seg opp igjen. **Varekonsumindeksen** tok seg sesongjustert videre opp i desember etter oppgang også i november. Den sesongjusterte **førstegangsregistreringen av personbiler** falt derimot fra desember til januar. Dette må imidlertid ses i sammenheng med at nivået i desember var svært høyt, slik at nivået i januar er på linje med gjennomsnittet de siste 12 månedene.

Ifølge husholdningenes finansregnskap var **husholdningenes netto finansinvesteringer** på 13 mrd. kroner de tre første kvartalene i fjor. Dette er en halvering i forhold til samme periode i 1999. Både i 2. og 3. kvartal var netto finansinvesteringene negative. Den svake utviklingen i netto finansinvesteringene skyldes at kredittveksten har økt kraftig, mens fordringsveksten utenom omvurderinger har vist en mer moderat vekst. Imidlertid tyder utviklingen i kredittindikatoren (K2) på en viss avdemping i husholdningenes låneopptak mot slutten av fjoråret. Som følge av betydelige omvurderingsgevinster ble husholdningenes samlede finansielle stilling bedret ytterligere, og ved utgangen av kvartalet utgjorde **husholdningenes netto finansformue** nær 68 pst. av disponibel inntekt.

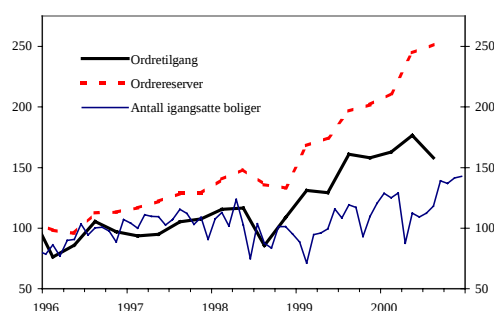
Husholdningenes finansregnskap tegner et noe annet bilde av utviklingen i husholdningenes netto finansinvesteringene enn det som framkommer av de foreløpige nasjonalregnskapstallene. Ifølge de foreløpige nasjonal-

Figur 8 Husholdningenes netto finansformue og netto finansinvesteringer. Prosent av disponibel inntekt og mrd. kroner siste fire kvartaler

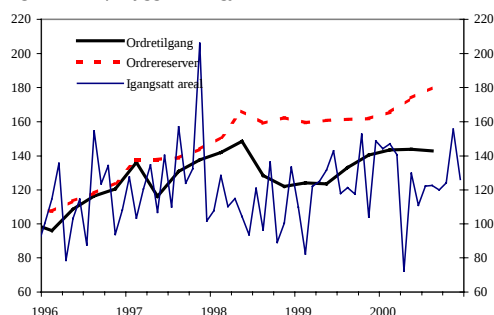
Kilde: Norges Bank.

Figur 9 Boligbygg. Sesongjusterte indekser 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Figur 10 Driftsbygg. Sesongjusterte indekser 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

regnskapstallene var det kun en moderat nedgang i netto finansinvesteringene fra 1999 til 2000. Ettersom de to statistikkene benytter forskjellige kilder er det imidlertid ikke uvanlig med betydelige avvik, samtidig som det er stor usikkerhet knyttet til finansinvesteringstallene i begge statistikkene.

Kredittindikatoren (K2) for desember viste en nedgang i kredittveksten, etter oppgang i november. Avdempingen i husholdningens kredittvekst fortsatte for tredje måned på rad i desember. Vekstakten er imidlertid fortsatt klart høyere enn den nominelle inntektsveksten, og det forventes derfor en ytterligere nedgang framover. Også for de ikke-finansielle foretakene har kredittveksten avtatt. For kommunene steg derimot tolv månedersveksten i bruttogjelden kraftig, og årsveksten er dermed doblet i løpet av de to siste månedene.

Bygge- og anleggsnæringen

Aktiviteten innenfor **byggenæringen** ser fortsatt ut til å være høy. Den sesongjusterte igangsettingen av **boliger** økte ytterligere fra november til desember, og ligger nå på et svært høyt nivå. Alt i alt ble det igangsatt 24 700 boliger i 2000. Dette er det høyeste nivået siden 1989, og en økning på over 20 pst. fra året før. Igangsettingen har økt mest på Østlandet, mens det har vært en nedgang i Nord-Norge. Det høye nivået på igangsettingen må til en viss grad ses i sammenheng med svært høy igangsetting av student- og omsorgsboliger i fjor. Som følge av fortsatt høy etterspørsel etter boliger, og god lønnsomhet innenfor boligbygging, ventes det at igangsettingen vil holde seg på et relativt høyt nivå framover.

Igangsettingen av **driftsbygg** avtok sesongjustert med 19 pst. fra november til desember, etter en kraftig oppgang måneden før. Utviklingen må ses i sammenheng med at igangsettingstallene varierer betydelig fra måned til måned, jf. figur 11. Alt i alt økte igangsettingen av driftsbygg med 1 pst. fra 1999 til 2000. Igangsettingen av industribygg og fritidsbygg økte med henholdsvis 6½ og 24 pst., mens igangsettingen falt innenfor primærnæringene og forretningsbygg. Disse utviklingstrekkene gjenspeiles også i store geografiske forskjeller. Den største nedgangen ble registrert i Oslo, med et fall på i underkant av 40 pst., mens Buskerud hadde en oppgang på 67 pst. Det samlede igangsatte arealet av boliger og driftsbygg økte med knappe 9 pst. fra 1999 til 2000, i hovedsak som følge av økt boligbygging.

Etter en nedgang på 3,4 pst. fra 2. til 3. kvartal, ser **boligprisutviklingen** ut til å ha vært relativt svak også i 4. kvartal. Norges Eiendomsmeglerforbunds prisindeks (korrigert for utvalgsskjevheter) viste en nedgang på 2,1 pst. for selveierboliger fra 3. til 4. kvartal, og prisene på borettslagsleiligheter falt ifølge NBBL med 1,9 pst. i samme periode. Det er imidlertid tegn til at boligprisene er i ferd med å ta seg opp igjen. Blant annet viser prisindeksene for OBOS og Exact prisoppgang både i desember og i januar.

Byggekostnadsindeksen for boliger økte i gjennomsnitt med 3,9 pst. fra 1999 til 2000. Indeksen viste imidlertid en tiltakende kostnadsvekst gjennom året, og denne tendensen har fortsatt inn i 2001. Fra desember til januar økte byggekostnadene med 1,1 pst., mens de økte med 5,4 pst. sammenliknet med samme måned året før.

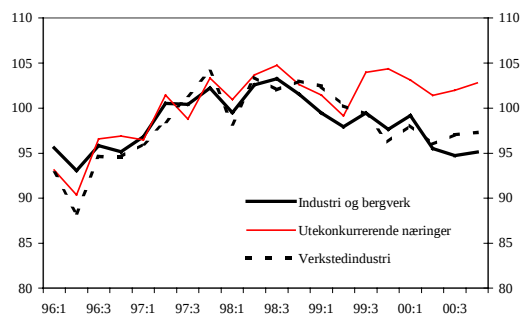
Industrien

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte **industriproduksjonen** med 0,4 pst. fra 3. til 4. kvartal i fjor. Økningen skyldtes først og fremst en positiv utvikling innen de tradisjonelt utekonkurrerende næringene, med unntak av treforedling. Produksjon av konsumprodukter og verkstedsprodukter bidro også til oppgangen, mens produksjon av skip og plattformer trakk ned i 4. kvartal.

Fra 1999 til 2000 falt industriproduksjonen med vel 2 pst. ifølge de foreløpige nasjonalregnskapstallene. Produksjonen innenfor de tradisjonelt utekonkurrerende næringene ligger på om lag samme nivå som i 1999, mens det for de fleste andre næringer, og spesielt innenfor den oljerelaterte delen av industrien, har vært en nedgang.

Til tross for en viss oppgang i det gjennomsnittlige produksjonsnivået fra 3. til 4. kvartal, har utviklingen gjennom 4. kvartal vært relativt svak. **Produksjonsindeksen** viste en sesongjustert nedgang i industriproduksjonen

Figur 11 Industriproduksjon. Sesongjusterte indekser, 1997=100

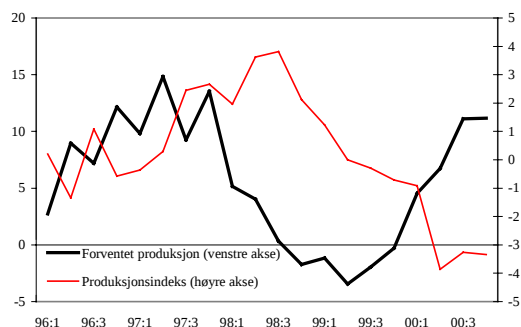
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

på hele 1,6 pst. fra november til desember i fjor, etter en nedgang også i november. Produksjonen har dermed falt noe tilbake etter en oppgang gjennom de fire foregående månedene. Den svake utviklingen i produksjonsindeksen i desember er ikke reflektert i de foreløpige nasjonalregnskapstallene, noe som isolert sett innebærer at industriproduksjonen i 4. kvartal er noe overvurdert i disse tallene.

Den svake utviklingen i industriproduksjonen står i kontrast til den optimismen som næringen selv har signalisert gjennom Konjunkturbarometeret de siste kvartalene. Det er imidlertid flere forhold som trekker i retning av økt industriproduksjon i år. Teknologibedriftenes landsforening (TBL) skriver i sin konjunkturrapport at de forventer bedre markeder for oljerelatert leverandørindustri i år, og i Konjunkturbarometeret uttrykker flere av bransjene innenfor verkstedindustrien større optimisme enn på lenge. De positive forventningene må ses i sammenheng med signaler om at nedgangen i oljeinvesteringene vil stoppe opp i år.

Bortfallet av verftsstøtten ved årsskiftet førte til kraftig økning i **ordreinngangen** innenfor verftsrelatert industri. Det er derfor naturlig å forvente økt aktivitet innenfor denne delen av industrien i tiden framover. På den annen side kan avdempet vekst internasjonalt trekke i retning av svakere utvikling for den eksportrettede delen av næringslivet. Rapporteringer fra denne næringen gir imidlertid få signaler om at næringene selv venter at den avdempede veksten internasjonalt vil begrense produksjonen i nevneverdig grad.

Figur 12 Industriproduksjon. Konjunkturbarometeret og produksjonsindeksen (avvik fra trend). Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Utenriksøkonomien

Eksportvolumet av tradisjonelle varer steg med 3,0 pst. fra 1999 til 2000, ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall. Utviklingen var særlig svak i andre halvår, og nivået i 4. kvartal var kun 0,2 pst. høyere enn gjennomsnittet for året (sesongjustert). Utviklingen gjennom fjoråret var klart svakere enn markedsveksten hos våre handelspartnere, norske eksportører tapte dermed markedsandeler for fjerde år på rad. Denne utviklingen må ses i sammenheng med høy pris- og kostnadsvekst gjennom flere år, samtidig som tradisjonell eksportrettet industri meldte om kapasitetsproblemer gjennom hele fjoråret.

Det er også mulig at markedsveksten slik den vanligvis defineres ikke gir et helt korrekt bilde av veksten i markedene for norske eksportører. Markedsveksten settes da lik den beregnede importveksten hos handelspartnerne. Norsk tradisjonell eksportrettet industri er imidlertid dominert av råvare- og halvfabrikatproduksjon. Dersom importveksten hos handelspartnere i større grad er rettet mot ferdigvarer, kan den beregnede markedsveksten overvurdere etterspørselen rettet mot norske eksportvarer.

Bak den relativt svake eksportveksten skjuler det seg store bransjevis forskjeller. Eksporten av kjemiske råvarer steg med 9,5 pst. i løpet av fjoråret, mens maskineksporten steg med 5,4 pst. På den annen side var det lav vekst i eksportvolumet av fiskeprodukter og metaller.

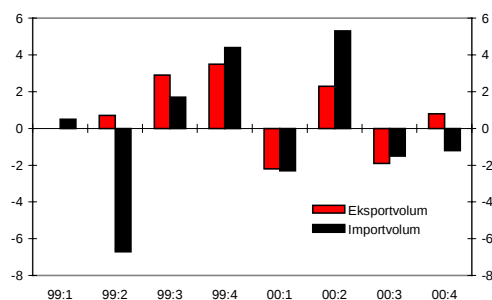
I januar var **eksportverdien** 20,5 pst. høyere enn i januar i fjor. I forhold til desember ser det ut til at eksporten av aluminium har bidratt sterkt til veksten i eksportverdien. Eksporten av naturlige gasskondensater er imidlertid feilaktig blitt registrert sammen med eksporten av andre varer i januar, og ikke i eksportverdien av råolje. Dette peker i retning av at den sesongjusterte nedgangen i tallene fra Statistisk sentralbyrå er noe undervurdert.

I 2000 var eksportverdien 15,9 pst. høyere enn året før. Hovedgrunnen var sterk prisvekst på flere viktige norske eksportvarer, som aluminium og oppdrettsfisk. Eksportverdien av fiskeprodukter steg med 6,8 pst. i 2000, mens eksportvolumet kun steg med 0,8 pst. Verdien av aluminiumseksporten steg med 31,8 pst., mens volumveksten var 4,5 pst.

USA befestet i løpet av 2000 sin posisjon som fjerde største importør av norske eksportvarer, og importerte tradisjonelle varer fra Norge for 17,5 mrd. kroner. Dersom eksport av olje og gass inkluderes, er Storbritannia den største mottakeren av norske produkter, etterfulgt av Nederland, Frankrike og Tyskland.

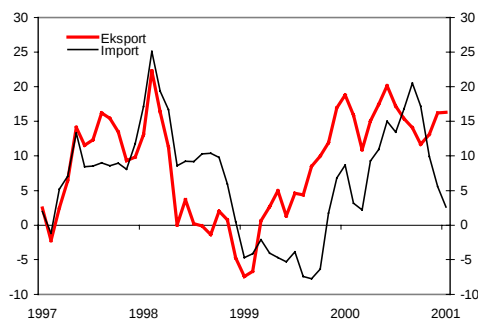
Importvolumet av tradisjonelle varer steg med 2,4 pst. i løpet av 2000. I 3. og 4. kvartal falt importvolumet sesongjustert, etter en kraftig vekst i 2. kvartal,

Figur 13 Utenrikshandelen med tradisjonelle varer. Sesongjustert volumendring fra kvartalet før. Prosent

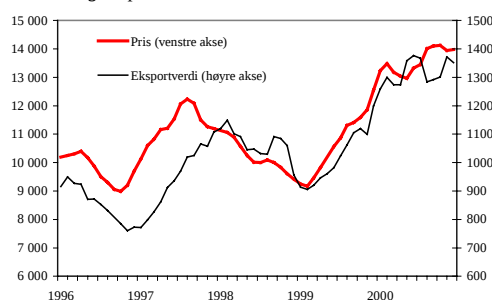
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 14 Eksport- og importverdi av tradisjonelle varer. Glattet tolv månedersvekst i prosent

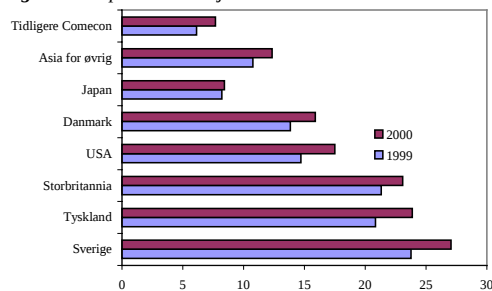
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Figur 15 Eksport av aluminium. Månedstall. Kroner pr. tonn og eksportverdi i mill. kroner

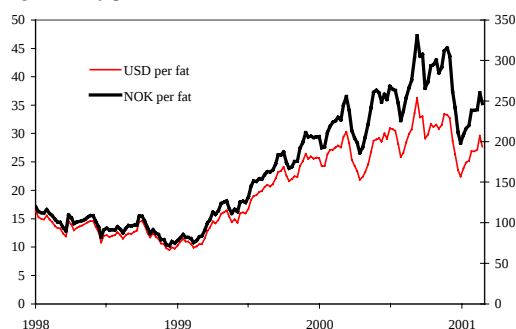
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Figur 16 Eksport av tradisjonelle varer. Mrd. kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 17 Oljepriser

Kilde: Norges Bank.

og nivået i 4. kvartal var 0,4 pst. lavere enn gjennomsnittet for året. Kjemiske råvarer, metaller unntatt jern og stål samt maskiner bidro mest til volumveksten i fjor.

Importverdien av tradisjonelle varer sank sesongjustert med 3,5 pst. fra desember til januar. Lavere import av investeringsvarer, og da særlig transportmidler utenom biler, bidro til å trekke ned importen i januar. Importen av konsumvarer utgjorde i januar 5,6 mrd. kroner eller vel 25 pst. av samlet import. Dette er noe høyere enn for ett år siden.

Handelsbalansen med andre varer viste i januar et underskudd på 2,8 mrd. kroner. Dette er det laveste underskuddet siden mai 1993.

Eksporten av tjenester lå i hele 2000 betydelig over nivået fra 1999. Dette skyldes hovedsakelig høye fraktrater for oljetankere, men også eksporten av finans- og forretningstjenester steg kraftig. For 2000 ser det ut til at tjenestebalansen ender om lag i null, mot et underskudd på 11 mrd. kroner i 1999.

Ifølge kvartalsvise nasjonalregnskapstall var overskuddet på **driftsbalansen** overfor utlandet 196 mrd. kroner eller 13,9 pst. av BNP i 2000. Ifølge OECD er dette det største overskuddet, som andel av BNP, i noe OECD-land i moderne tid. Sør-Korea hadde den forrige "rekorden", med et overskudd på 12,8 pst. av BNP i 1998.

Oljemarkedet

Gjennomsnittlig **oljepris** i 2000 var 254 kroner pr. fat. Oljeprisen falt markert på slutten av året, fra et nivå på over 300 kroner pr. fat i slutten av november til under 200 kroner pr. fat i slutten av desember. Bakgrunnen for dette fallet var bl.a. rapporter om økende lagre av råolje i USA mot slutten av fjoråret. Som følge av utviklingen i oljeprisen vedtok OPEC i midten av januar å redusere produksjonen med 1,5 mill. fat pr. dag. Gjennomsnittlig oljepris hittil i år er på 26,6 USD, tilsvarende 234 kroner per fat.

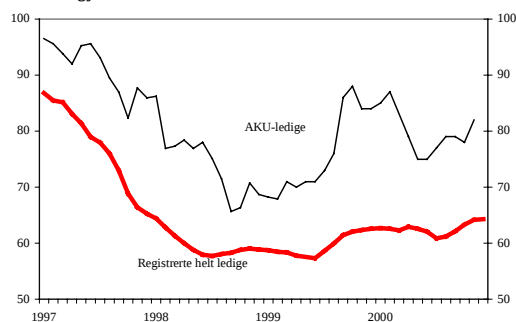
Råoljelagrene i OECD-landene utgjorde i desember 868 mill. fat. Dette er 17 mill. fat lavere enn i oktober, og 8 mill. fat lavere enn i desember 1999. De amerikanske råoljelagrene falt med om lag 12 mill. fat i uke 7, etter å ha vært forholdsvis stabile den siste måneden. Råoljelagrene er nå på om lag 277 mill. fat. Dette er om lag 10 mill. lavere enn på samme tid i fjor, og det laveste nivået på over 20 år.

Produksjonen av petroleum på norsk sokkel tok seg noe opp mot slutten av fjoråret, og var i desember på 22,8 mill. standard kubikkmeter oljeekvivalenter (Sm^3 o.e.). Samlet produksjon i fjor ble 243 mill. Sm^3 o.e. Dette er 7,6 pst. høyere enn i 1999, men likevel 3,6 pst. lavere enn anslått i Nasjonalbudsjettet 2001.

Eksportverdien av olje og gass var ifølge SSBs utenrikshandelsstatistikk 27,5 mrd. kroner i januar. Dette er om lag 2,5 mrd. kroner høyere enn i desember. For fjoråret under ett ble det ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall eksportert olje og gass for knapt 300 mrd. kroner. Dette er en oppgang på hele 86 pst. fra 1999.

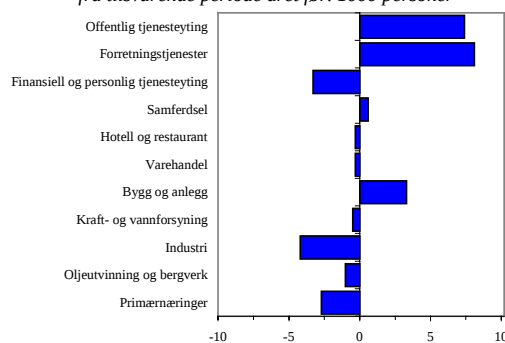
Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at investeringene i oljevirksomhet falt med 26,6 pst. fra 1999 til 2000. Statistisk sentralbyrås investeringstelling for oljeutvinning og rørtransport for 4. kvartal 2000 indikerer en ytterligere nedgang på vel 19 pst. i 2001. Tellingen er da justert på grunnlag av tidligere erfaringer. Vedvarende høye oljepriser vil imidlertid trolig bidra til at selskapene vil ønske å øke investeringene i 2001 i forhold til det som er rapportert til Statistisk sentralbyrå i forbindelse med investeringstelingen. Dette bekreftes av nye tall fra Oljedirektoratet, som viser at oljeinvesteringene i år forventes å bli om lag uendret fra i fjor.

Figur 18 AKU-ledighet og antall registrerte helt ledige, 1000 personer. Sesongjusterte tall. Tremåneders glidende gjennomsnitt

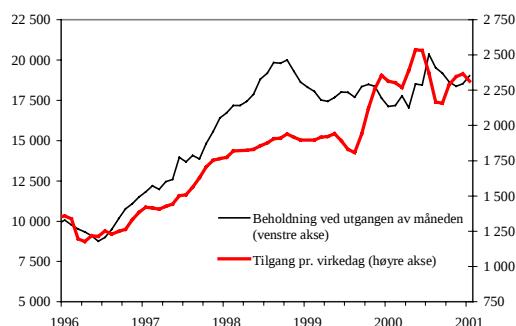
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Aetat Arbeidsdirektoratet.

Figur 19 Sysselsetting etter næring i 4. kvartal 2000. Endring fra tilsvarende periode året før. 1000 personer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 20 Beholdning av ledige stillinger ved utgangen av måneden og tilgang av ledige stillinger pr. virkedag. Sesongjusterte tall

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Arbeidsmarkedet

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte sysselsettingen med 10 000 personer fra 1999 til 2000. Korrigert for normale sesongsvingninger har imidlertid sysselsettingen holdt seg relativt stabil gjennom andre halvår i fjor.

I offentlig og privat tjenesteyting økte antall sysselsatte med 20 000 personer i fjor, etter å ha økt med nesten 30 000 personer i 1999. I industrien falt derimot **sysselsettingen** med 8000 personer i fjor. Innen bygging av skip og oljeplattformer og verkstedindustrien falt sysselsettingen alene med 6000 personer, mens den var relativt stabil i tradisjonell utekonkurrerende industri. I industrien har det vært en avtakende nedgang gjennom fjoråret, noe som kan tyde på at sysselsettingssituasjonen innen oljerelatert industri er i ferd med å stabilisere seg. Innen verkstedindustri var det i 4. kvartal sysselsatt 600 flere enn i samme kvartal året før.

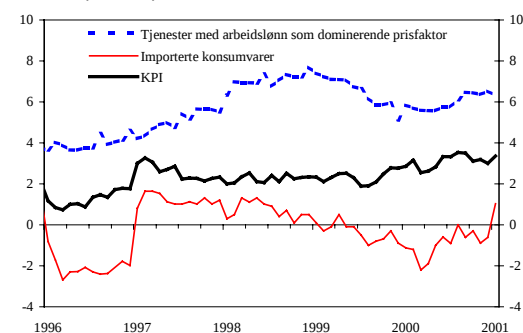
Arbeidsstyrken økte med 17 000 personer fra 1999 til 2000. Yrkesfrekvensen har økt for ungdom og i aldersgruppen 55-66 år. Befolkningen i aldersgruppen 55-59 år, som har en høyere yrkesdeltakelse enn i aldersgruppen 60-66 år, øker nå sterkt. Dette er med på å forklare den økte yrkesfrekvensen i aldersgruppen 55-66 år. I aldersgruppen 25-54 år har yrkesfrekvensen avtatt noe fra 1999 til 2000.

Som følge av at arbeidsstyrken økte noe sterkere enn sysselsettingen i 2000, økte **AKU-ledigheten** noe i løpet av fjoråret. På årsbasis utgjorde AKU-ledigheten 3,4 pst. av arbeidsstyrken, 0,2 prosentpoeng høyere enn i 1999.

Den **registrerte ledigheten** har holdt seg om lag uendret de siste to månedene, når det justeres for normale sesongvariasjoner. Ved utgangen av januar var det registrert 600 flere helt ledige i forhold til januar i fjor. Utviklingen i den registrerte ledigheten de siste månedene understøtter at sysselsettingen i industrien nå er mer stabil. Blant annet har økningen i permitteringen innen industrien stoppet opp, og ved utgangen av januar var det kun registrert 500 flere ledige industriarbeidere sammenliknet med samme måned ett år tidligere. I Rogaland, hvor ledigheten økte markert i løpet av 2000, gir de siste ledighetstallene også indikasjoner på at oppgangen i ledigheten er i ferd med å stoppe opp. Fylkene på Østlandet har blitt lite berørt av nedgangen i industrisysselsettingen, og i løpet av fjoråret ble ledigheten redusert i nesten samtlige østlandsfylker. Denne nedgangen ser ut til å fortsette i 2001, og illustrerer at arbeidsmarkedet har strammet seg ytterligere til i flere fylker.

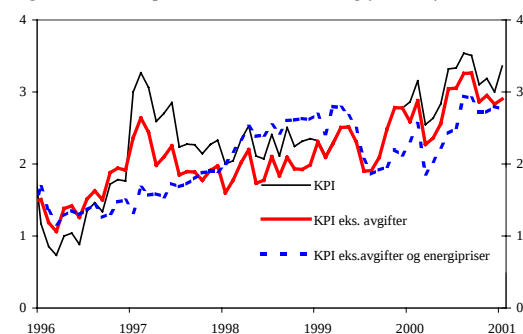
Utviklingen i antall **ubesatte stillinger** tyder også på at det er vanskeligheter med å dekke etterspørselen etter arbeidskraft innen flere sektorer. Ved utgangen av januar var det over 20 000 ledige stillinger, 18 pst. flere enn samme måned ett år tidligere. Tallene er imidlertid oppdatert en uke senere enn i fjor, noe som kan innebære at oppgangen i januar er noe overvurdert. Knappheten på arbeidskraft er særlig stor innen helse- og sosialsektoren og i andre tjenesteytende sektorer. Utviklingen de siste månedene tyder også på at det er vanskeligheter med å få dekket etterspørselen etter ingeniører og andre yrkesgrupper innen teknisk arbeid og byggfag.

Figur 21 Konsumpriser etter leveringssektor. Prosentvis endring fra året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Figur 22 Konsumpriser. Prosentvis endring fra året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Konsumpriser

Tolv månedersveksten i **konsumprisene** tok seg som ventet opp i januar, etter å ha avtatt mot slutten av fjoråret. I januar var tolv månedersveksten i konsumprisene 3,4 pst., opp fra 3,0 pst. i desember. Oppgangen må i stor grad ses i sammenheng med økningen av satsen for merverdiavgift fra 23 til 24 pst.

Fra desember til januar økte konsumprisindeksen med 0,8 pst. Det var prisene på elektrisitet og oppgang i husleiene som bidro mest til oppgangen, mens prisene på bensin og klær trakk i motsatt retning.

Elektrisitetsprisene økte i januar for femte måned på rad. Fra desember til januar var prisoppgangen 10,2 pst. Mesteparten av denne økningen kan tilskrives avgiftsøkningen fra nyttår. I motsatt retning bidro avgiftsreduksjonen på bensin til at bensinprisene avtok med 5,2 pst. fra desember til januar, etter å ha vist en fallende tendens siden september i fjor.

Matvareprisene økte med 0,8 pst. fra desember til januar. Oppgangen må ses i sammenheng med den generelle momsøkningen. I samme periode i fjor var matvareprisene om lag uendret. På den annen side var oppgangen i prisene på alkoholholdige drikkevarer og tobakk klart mindre enn på samme tid i fjor, noe som må ses i sammenheng med lavere avgiftsøkning.

Som følge av januarsalg på klær og skotøy avtok prisene med 5,7 pst. fra desember til januar. Nedgangen i klesprisene var imidlertid klart mindre enn på samme tid i fjor.

Det er ventet at tolv månedersveksten i konsumprisene vil holde seg relativ høy i første halvår i år, for så å avta markert i andre halvår som følge av at momsen på matvarer blir halvert fra 1. juli i år.

Korrigert for utviklingen i avgifter, elektrisitets- og bensinpriser økte konsumprisene med 2,8 pst. fra januar 2000 til januar 2001. Dette er uendret fra desember.

Den norske **harmoniserte konsumprisindeksen** steg med 3,1 pst. fra januar 2000 til januar 2001, mens oppgangen i desember var 2,7 pst. Tall for euroområdet viser en prisvekst på 2,6 pst. i desember, mot 2,9 pst. i november.

På bakgrunn av foreløpige tall kan den gjennomsnittlige **årslønnsveksten** for alle grupper anslås til i størrelsesorden 4½ pst fra 1999 til 2000. Dette er noe høyere enn anslått i Nasjonalbudsjettet (4¼ pst.), men lavere enn i 1999 (4,9 pst.).